

**ACADEMIA NAȚIONALĂ DE INFORMAȚII „MIHAI VITEAZUL”
ȘCOALA DOCTORALĂ IOSUD-ANIMV**

**TEZĂ DE DOCTORAT
- REZUMAT -**

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC

Prof. univ. dr. Barna Cristian

DOCTORAND

Drd. Popa Adrian-Vasile

BUCUREȘTI

- 2020 -

**ACADEMIA NAȚIONALĂ DE INFORMAȚII „MIHAI VITEAZUL”
ȘCOALA DOCTORALĂ IOSUD-ANIMV**

TEZĂ DE DOCTORAT

**Impactul operaționalizării Canalului Istanbul asupra Convenției de la
Montreux. Perspective de creștere a profilului strategic al României în
Regiunea Extinsă a Mării Negre**

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC

Prof. univ. dr. Barna Cristian

DOCTORAND

Drd. Popa Adrian-Vasile

BUCUREȘTI

- 2020 -

Cuprinsul tezei de doctorat

Introducere	7
Capitolul I. Importanța geostrategică a strâmtorilor	13
Capitolul II. Reglementările strâmtorilor Mării Negre din Antichitate și până în actualitate	31
Capitolul III. Convenția de la Montreux	59
Capitolul IV. Perspective de modificare a Convenției de la Montreux	75
IV.1 Potențialului strategic al unor căi navigabile artificiale în curs de operaționalizare	82
IV.1.1 Canalul Istanbul	86
Capitolul V. Profilul geostrategic al României în Regiunea Extinsă a Mării Negre	95
V.1 Propunerea României privind o cooperare navală consolidată la Marea Neagră	114
Capitolul VI. Fundamentarea poziției României în contextul negocierilor post-Montreux	125
Concluzii și propuneri	175
Bibliografie	183

Tema tezei de doctorat constă în punerea în valoare a perspectivelor de creștere a profilului strategic al României în Regiunea Extinsă a Mării Negre prin fructificarea, de către țara noastră, a impactului operaționalizării Canalului Istanbul asupra *Convenției de la Montreux*.

Astfel, importanța temei lucrării rezidă din necesitatea fundamentării poziției României în contextul unei potențiale oportunități generate de renegocierea reglementărilor juridice privind tranzitul prin strâmtorile Mării Negre ca urmare a operaționalizării Canalului Istanbul, astfel încât fie renegocierea *Convenției de la Montreux*, fie stabilirea unor reglementări juridice de altă natură pentru tranzitarea Canalului Istanbul să aducă beneficii raportat la capacitatea de apărare a integrității teritoriale a statului român, favorizând totodată creșterea profilului strategic al României în Regiunea Extinsă a Mării Negre.

Această cunoaștere a fost întregită de rezultatele unei analize de politică externă, bazată pe analiza de conținut a *big data*, în scopul testării următoarei ipoteze de cercetare: *Dacă proiectul Canal Istanbul va fi operaționalizat, atunci prevederile Convenției de la Montreux urmează a fi renegociate.*

Validarea acestei ipoteze de cercetare va permite elaborarea unor recomandări pentru factorii de decizie din România care să fundamenteze o direcție de acțiune articulată a statului român, în relația cu celelalte state interesate de impactul operaționalizării Canalului Istanbul, cu privire la actualul regim juridic al strâmtorilor de la Marea Neagră.

Necesitatea unui asemenea demers este generată de nevoia factorilor de decizie de a beneficia de rodul muncii de cercetare a unor studenți doctoranzi sau cercetători în domeniile relații internaționale, studii de securitate, juridic etc, astfel încât să se documenteze în scopul înțelegerii și formulării de poziții articulate cu privire la contextul operațional generat de Canalul Istanbul, raportându-se atât la implicațiile pe care le generează asupra reglementărilor de drept internațional cu privire la tranzitarea strâmtorilor turcești, cât și la modul în care statele riverane Mării Negre sau actorii internaționali cu interese strategice în regiune, precum SUA sau NATO, intenționează să acționeze în acest context!

Drept urmare, lucrarea de față nu se dorește a se constitui doar într-o evaluare a impactului operaționalizării Canalului Istanbul asupra *Convenției de la Montreux* ci și într-o încercare de a contribui la afirmarea intereselor statului român în Regiunea Extinsă a Mării Negre.

Prezenta lucrare cuprinde șase capitole, primele cinci având drept scop fundamentarea teoretică a demersului de cercetare, iar ultimul cercetarea propriu-zisă derulată de către autor.

În primul capitol, dată fiind posibila renegociere a *Convenției de la Montreux* ca urmare a operaționalizării Canalului Istanbul, am acționat pentru creionarea șablonului conceptual în baza căruia să poată fi derulată analiza rolului și locului strâmtorilor de la Marea Neagră, ca vector geostrategic în Regiunea Extinsă a Mării Negre.

Astfel, în acest prim capitol, este fundamentată importanța geostrategică a strâmtorilor generată de multiplele sale dimensiuni - economică, militară, juridică, politică etc. Ținând cont că strâmtorile turcești reprezintă singura cale maritimă de conectare a Mării Negre cu Oceanul Planetar, operaționalizarea Canalului Istanbul diminuează rolul geostrategic al acestora.

Capitolul 2 vine să completeze radiografia impactului operaționalizării Canalului Istanbul asupra viabilității *Convenției de la Montreux* arătând că proiectul de infrastructură propus de către Turcia nu este ceea ce Nassim Taleb ar numi o ‘lebedă neagră’ ci mai degrabă un episod recurent de-a lungul istoriei europene generat de competiția geostrategică dintre puterile costiere, cu implicarea frecventă a puterilor din depărtare, pentru preluarea controlului asupra strâmtorilor și reglementarea subsecventă a tranzitării în beneficiul intereselor naționale de moment ale acestora.

În acest capitol analizăm, din punct de vedere strategic, reglementările juridice ale strâmtorilor turcești din Antichitate și până în actualitate. Luând în calcul ca referință temporală anul 1453, când Constantinopolul a fost cucerit de către otomani și având ca scop evitarea unor potențiale anacronisme, am folosit în lucrare, atunci când ne-am raportat la strâmtorile Bosfor și Dardanele, titulatura *strâmtorile Mării Negre* (pentru perioada cuprinsă între Antichitate și anul 1452), respectiv titulatura *strâmtorile turcești* (pentru perioada cuprinsă între anul 1453 și anul 2020).

Tratarea strâmtorilor turcești sub forma a trei regiuni distincte (strâmtoarea Bosfor, strâmtoarea Dardanele și Marea Marmara) presupune că reglementarea Canalului Istanbul nu necesită o raportare obligatorie la limitele impuse de *Convenția de la Montreux* (tratată a cărui renegociere ar putea oferi oportunitatea creării unei flote aliate permanente în Marea Neagră cu input semnificativ din partea statelor NATO non-riverane).

Chestiunea controlului strâmtorilor turcești este de referință în domeniul dreptului internațional, interesele geostrategice ale statelor care se învecinează cu o mare comună putând fi

influențate de prevederi din dreptul internațional, în cazul nostru în conturarea jocului strategic pentru controlul Mării Negre.

Astfel, prin analizarea impactului geostrategic al diverselor norme cutumiare și tratate care au reglementat, de-a lungul timpului, accesul navelor prin strâmtorile turcești se pot extrage lecții învățate ce pot fi utile în contextul renegocierii *Convenției de la Montreux* ca urmare a operaționalizării Canalului Istanbul.

Cel de-al treilea capitol semnalează contextul și modalitatea în care a fost concepută *Convenția de la Montreux*, îi diseacă prevederile care limitează întărirea garanțiilor de securitate ale NATO pentru partea sudică a *Rimland*-ului ponto-baltic, cu implicații directe asupra capacității de apărare a integrității teritoriale a statului român și analizează abilul joc diplomatic al Turciei prin care a reușit, în ciuda numeroaselor provocări, păstrarea statutului de regim special al strâmtorilor turcești în raport cu *Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării*, urmărind, cu asiduitate, actualizarea unilaterală a prevederilor referitoare la siguranța navigației prin strâmtori, respectiv prezervarea viabilității *Convenției de la Montreux*, de la adoptarea acestui document în 1936 și până în prezent.

În acest context, operaționalizarea Canalului Istanbul poate reprezenta o oportunitate pentru NATO de a combate în mod efectiv acțiunile Federației Ruse atât timp cât reglementarea sa juridică va permite dislocarea nelimitată a navelor de război aparținând statelor non-riverane în Marea Neagră.

În capitolul patru punctăm perspectivele de modificare ale *Convenției de la Montreux* evidențiind că cea mai probabilă modalitate de conștientizare a necesității unui asemenea demers este data de potențialul strategic al unor căi navigabile artificiale, cel mai fezabil și mai util în favoarea aliaților NATO dintre cele planificate în *rimland*-ul ponto-baltic fiind actualmente Canalul Istanbul.

Acest capitol surprinde perspectivele de modificare ale *Convenției de la Montreux* pornind de la o analiză a implicațiilor geostrategice actuale ale acesteia pentru ca ulterior să le conecteze cu posibilități legale de alterare a *status quo*-ului actual: conținutul convenției, respectiv cadrul mai larg de drept internațional și anume *Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor* din 1969.

În prezent, Marea Neagră poate fi considerată, din punct de vedere juridic, o *mare sui generis* (mare cu propriile ei reguli), iar din punct de vedere strategic, un potențial areal de acomodare a intereselor turcești cu cele ruse, în dauna celorlalte state riverane.

Cel de-al cincilea capitol inventariază provocările care compun tabloul în care România își definește profilul geostrategic și anume coridorul ponto-baltic, în general, respectiv Regiunea Extinsă a Mării Negre, în particular.

Pe de o parte, este evidențiată nevoia României de a face parte dintr-un complex de securitate regional integrat al Flancului Estic al NATO, din care să facă parte statele membre și parteneri ale Alianței din *rimland*-ul ponto-baltic, pentru a-și consolida capacitatea de apărare în contextul proiecției agresive a intereselor strategice ale Federației Ruse la Marea Neagră și a jocului geopolitic al Turciei în raport cu Federația Rusă.

O oportunitate în acest sens este reprezentată de operaționalizarea Canalului Istanbul care reclamă perimarea actualelor prevederi ale *Convenției de la Montreux* și generează oportunitatea organizării unei conferințe dedicate negocierilor unui regim juridic înlocuitor sau măcar a unuia actualizat pentru reglementarea tranzitului între Marea Neagră și Oceanul Planetar.

Totodată, perspectivele de creștere a profilului strategic al României în Regiunea Extinsă sunt determinate de rezultatele poziționării țării noastre atât în cadrul NATO, cât și în formatele de cooperare existente la nivelul Europei Centrale și de Est.

Astfel, Canalul Istanbul poate juca atât un rol de *bypass* strategic al *Convenției de la Montreux*, prin facilitarea dislocării nelimitate a navelor aliate în Marea Neagră aparținând statelor non-riverane, cât și de componentă esențială a lanțului conector între partea sudică și cea nordică a Flancului Estic al NATO.

Pe de altă parte, dorim să evidențiem oportunitățile geostrategice care pot genera perspectivele de creștere a profilului strategic al României în plan regional. În acest sens, o atenție sporită este acordată analizării potențialului geostrategic a două inițiative recente care vizează consolidarea garanțiilor de securitate aliate în *rimland*-ul ponto-baltic: propunerea României privind o cooperare navală consolidată la Marea Neagră, respectiv formatele de cooperare ale statelor din Europa Centrală și de Est inspirate de *Intermarium*.

Ultimul capitol este dedicat unei analize de politică externă care să fundamenteze poziția României, ca stat riveran Mării Negre, în contextul prezumțivelor negocieri privind modificarea *Convenției de la Montreux*.

Acest capitol reprezintă cercetarea propriu-zisă, constând într-o analiză de politică externă bazată pe analiza de conținut *big data*. Prin validarea raportului de cauzalitate dintre operaționalizarea Canalului Istanbul și renegocierea *Convenției de la Montreux*, respectiv identificarea unor *trend-uri* și *pattern-uri* atât la nivelul Turciei cât și la nivel internațional cu privire la potențialul impact al proiectului de infrastructură amintit, ne considerăm îndreptățiți să formulăm o serie de propuneri pentru factorii de decizie din România în scopul fundamentării unor direcții de acțiune articulate ale statului român în relația cu celelalte state interesate de evoluția mediului de securitate din Regiunea Extinsă a Mării Negre.

Cu privire la ce ne rezervă viitorul, cu toate că nu există în curs de formulare nicio cerere de revizuire sau nicio procedură de denunțare a *Convenției de la Montreux*, operaționalizarea Canalului Istanbul va crea un context favorabil unor asemenea demersuri. Totuși, trebuie ținut cont că Turcia nu a formulat încă propuneri referitoare la cadrul juridic care va governa acest proiect de infrastructură și drept urmare încă nu putem decât anticipa impactul acestuia asupra regimului actual al strâmtorilor turcești.

Însă, indiferent de potențialul impact al Canalului Istanbul, operaționalizarea acestuia repune în discuție viabilitatea *Convenției de la Montreux*. Ținând cont de interesele geostrategice care au fost modelate de către *Convenția de la Montreux*, în zona strâmtorilor turcești, actualul regim juridic va fi denunțat odată cu operaționalizarea Canalului Istanbul, un regim juridic înlocuitor trebuind să garanteze securitatea regională și de ce nu, liberul acces al navelor comerciale și militare prin strâmtorile turcești și prin Canalul Istanbul.

În acest sens propunem o serie de modalități prin care statele din Europa Centrală și de Est, împreună cu celelalte state NATO interesate, pot combate narațiunea Federației Ruse cu privire la operaționalizarea celor două proiecte majore de infrastructură din coridorul ponto-baltic.

Pe de o parte, în cazul Canalului Lagunei Vistula, Polonia, sprijinită de aliații săi, poate întreprinde acțiuni menite să asigure operaționalizarea acestui proiect de infrastructură în ciuda opoziției Federației Ruse. În primul rând, Polonia ar putea oferi comunității internaționale garanții credibile privind faptul că operaționalizarea Canalului Lagunei Vistula va respecta reglementările juridice internaționale de mediu.

În al doilea rând, argumentele Federației Ruse privind protecția mediului înconjurător, în contextul opoziției autorităților ruse față de construirea Canalului Lagunei Vistula, ar putea fi combătute de către Polonia printr-un discurs similar cu cel referitor la construirea Nord Stream 2.

În al treilea rând, Polonia ar putea lua în considerare sistarea construirii Canalului Lagunei Vistula, dacă Federația Rusă acceptă eliminarea taxelor și liberalizarea tranzitării strâmtorii Pilava, inclusiv în cazul navelor aparținând unor țări terțe.

Pe de altă parte, în cazul Canalului Istanbul, statele membre și parteneri NATO trebuie să acționeze în vederea asigurării avantajului strategic ce poate fi conferit Alianței prin operaționalizarea proiectului de infrastructură menționat.

În primul rând, SUA împreună cu statele membre și parteneri NATO de la Marea Neagră trebuie să promoveze legături mai strânse cu Turcia astfel încât, indiferent dacă în urma renegocierii prevederilor *Convenției de la Montreux* va fi inclus sau nu Canalul Istanbul sub prevederile tratatului în cauză, autoritățile de la Ankara să fie de acord cu eliminarea sau cel puțin îmbunătățirea condițiilor actuale privind dislocarea în Marea Neagră a navelor de război aparținând statelor non-riverane.

În al doilea rând, NATO trebuie să negocieze cu Federația Rusă ca, în schimbul acceptării unei prezențe navale aliate reduse în Marea Neagră, Kremlinul să asigure restabilirea *status quo*-ului existent înaintea anexării Crimeei și ca urmare a sprijinirii separatiștilor de pe teritoriul național georgian.

În al treilea rând, NATO trebuie să sprijine operaționalizarea inițiativei României, din 2016, cu privire la o cooperare navală consolidată cu celelalte state aliate și parteneri de la Marea Neagră astfel încât să se creeze premisele apariției unei flote NATO permanente în acest areal maritim.

În al patrulea rând, Alianța poate transfera pavilionul unor capacități navale către statele membre și parteneri de la Marea Neagră astfel încât să întărească capacitățile militare aliate din acest areal.

În al cincilea rând, NATO ar putea desfășura misiuni de poliție maritimă în Marea Neagră, cu o prezență navală non-litorală a NATO în fiecare zi a anului, în limitele *Convenției de la Montreux* până la renegocierea acestui tratat în viitorul apropiat.

În al șaselea rând, NATO ar trebui să dezvolte o strategie comună pentru Flancul Estic în vederea stimulării și ulterior valorificării interconectării și interoperabilității forțelor armate

aliat dispuse în acest areal, inclusiv prin ‘subcontractarea’ acestui demers către proiecte regionale de succes precum *Inițiativa celor 3 Mări sau Formatul București 9*.

Nu în ultimul rând, NATO ar putea crea un lanț de bule aliat A2/AD în jurul bulei ruse A2/AD din Crimeea în vederea limitării libertății de acțiune a Federației Ruse în Marea Neagră, având ca scop final întărirea garanțiilor de securitate oferite statelor membre și parteneri riverani Mării Negre.

Atingerea acestor deziderate se poate realiza prin măsuri *hard* de întărire a capacității militare a țării noastre, însă suntem de părere că ținând cont de restrângerile bugetare ale țării noastre este necesară prioritizarea măsurilor *soft*.

Bineînțeles, continuarea demersurilor de alocare a 2% din PIB pentru cheltuieli în domeniul apărării este esențială. O parte semnificativă a acestor fonduri ar trebui alocată continuării înzestrării forțelor armate române inclusiv cu tehnologie *high-tech* din sfera apărării maritime.

Pe lângă modernizarea fregatelor și achiziția de corvete, am putea lua în calcul cumpărarea de submarine și sisteme anti-navale. De asemenea, echiparea navelor mici din flota militară a României cu rachete moderne și drone ar trebui să devină o prioritate până la realizarea unor achiziții costisitoare ce implică nave de dimensiuni mari.

Totodată, România ar trebui să dezvolte și să valorifice mai mult capacitatea de transport dual a Dunării și a deltei acestui fluviu, o serie de echipamente și capacități militare putând fi dislocate în acest mod de către aliați pe țărmul românesc al Mării Negre, inclusiv prin intermediul Canalul Rin-Main-Dunăre.

Pe partea de măsuri *soft*, propunem angrenarea comunității academice din România în procesul de prezervare și întărire a securității naționale. Parteneriatul strategic dintre sectorul militar și cel academic ar trebui să aibă ca principal obiectiv promovarea unei opinii fundamentate de către Președinția României, MAE și MApN în formatele multilaterale (NATO, OSCE UE, ONU). Acest obiectiv poate fi realizat prin diverse măsuri subsecvente ca parte a unei strategii de lungă durată cu efecte imediate.

În primul rând, organizarea unor acțiuni oficiale de promovare a rolului României la Marea Neagră, cu accent pe dimensiunea ponto-baltică a părții sudice a Flancului Estic al NATO și implicit pe necesitatea unei abordări aliat nediferențiate între Marea Neagră și Marea Baltică.

În al doilea rând, sponsorizarea publicării unor lucrări de specialitate în domeniul *Informații și Securitate Națională* de către Ministerul Educației și Cercetării, respectiv continuarea acordării de burse de studiu doctorale și granturi de cercetare. În acest sens, ar putea fi acordate inclusiv burse pentru cercetătorii români care vor să studieze impactul Canalului Istanbul în Marea Neagră sub toate valențele sale - militar, politic, juridic, de mediu etc.

În al treilea rând, organizarea unor mese rotunde sau a unor conferințe internaționale în cadrul cărora să fie promovată poziția României, respectiv facilitarea diseminării rezultatelor cercetării românești inclusiv prin canale diplomatice.

În al patrulea rând, crearea în cadrul MAE a unor departamente specializate în analiza de conținut *big data*, inclusiv prin detașarea temporară în acest scop a unor cercetători de la universitățile românești, organizarea unor stagii de formare a analiștilor de *big data*, respectiv externalizarea unor proiecte *big data* către mediul academic din România.

De asemenea, țara noastră ar trebui să denunțe public *lawfare*-ul utilizat de Federația Rusă în Regiunea Extinsă a Mării Negre. Un exemplu în acest sens este calitatea de membru a Federației Ruse în Comisia Dunării cu toate că acest stat nu are acces direct la Dunăre.

Nu în ultimul rând, până la momentul renegocierii *Convenției de la Montreux* cu ocazia operaționalizării Canalului Istanbul, România ar putea crea sau promova, la nivel aliat, un sistem de monitorizare *onshore și offshore* care să informeze în timp real statele membre și partenerii NATO de la Marea Neagră cu privire la încălcările *Convenției de la Montreux*, în special de către Federația Rusă, și eventual să solicite în consecință, în calitate de stat semnatar, modificări ale actualelor prevederi ale tratului în cauză, care să permită luarea unor măsuri punitive precum refuzarea temporară sau chiar totală a permiterii accesului în porturi pentru navele sub pavilionul statelor care încalcă, în mod constant, *Convenția de la Montreux*.

Bibliografie

I. Publicații

Adaman Fikret *et. al.*, *Ya Kanal Ya Istanbul*, World Wide Fund for Nature Raport, 2018;

Agabrian Mircea, *Analiza de conținut*, Iași, Polirom, 2006;

Alden Chris și Aran Amnon, *Foreign Policy Analysis - New approaches*, Londra, Routledge, 2017;

Allison Graham, *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*, Boston, Little, Brown and Company, 1971;

Ardeleanu Constantin, *A British Military Mission to the Near East, Russia and the Danubian Principalities (1835-1836)*, în *Anuarul Institutului de Istorie A.D. Xenopol din Iași*, Vol. 48, 2011;

Atanasiu-Croitoru Andreea, *A few aspects concerning the Italian maritime republics in the Black Sea*, în *Analele Universității Ovidius din Constanța - Seria Istorie*, Vol. 8, 2011;

Atanasiu-Croitoru Andreea, *Traficul fluvial-maritim în apele românești și importanța sa în dezvoltarea economică a Țărilor Române*, în *Analele Universității Ovidius din Constanța - Seria Istorie*, Vol. 3, 2006;

Bisel Cemil, *The Turkish Straits in the light of recent Turkish-Soviet Russian correspondence*, *The American Journal of International Law*, Vol. 41 (4), 1947;

Booth Ken, *Law, Force and Diplomacy at Sea*, New York, Routledge, 2014;

Brătianu I.Gheorghe, *Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană*, Iași, Editura Polirom, Ediția a 2-a rev, 1999;

Brecher Michael, Steinberg Blema și Stein Janice, *A Framework for Research on Foreign Policy Behavior*, *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 13 (1), 1969;

Brzezinski Zbigniew, *Marea tablă de șah*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000;

Bugajski Janusz și Doran Peter, *Black Sea Defended - NATO Responses to Russia's Black Sea Offensive*, Strategic Report No. 2, Washington: Center for European Policy Analysis, 2016;

Buzan Barry, *The Status and Future of the Montreux Convention*, în *Survival*, Vol. 18(6), 1976;

Buzan Barry, *People, States, and Fear - The National Security Problem in International Relations*, Brighton, Wheatsheaf Books - The Harvester Press Group, 1983;

Carafano James, *US Foreign Policy in the Mediterranean Region and How it Affects Other Actors* în *European Institute of the Mediterranean, Geographical Overview Yearbook 2019*, 2019;

Carlsnaes Walter *On the Study of Foreign Policy*, in Walter Carlsnaes, Thomas Risse, și Beth Simmons, London: Sage, 2002;

Caron David, *The Great Straits Debate: The Conflict, Debate, and Compromise That Shaped the Straits Articles of the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea*, în Caron, D. și Oral, N. (eds.) *Navigating straits - Challenges for international law*, Leiden, Brill Nijhoff, 2014;

Celac Sergiu, Cropsey Seth, Dungaciu Dan et al., *Why the Black Sea matters*, București, New Strategy Center and Hudson Institute Center for American Seapower Policy Paper, iunie 2016;

Chodakiewicz Marek, *Intermarium: the Land between the Black and Baltic Seas*, New Jersey, Transaction Publishers, 2013;

Cioculescu Șerban, *Viziunea Turciei și Rusiei asupra Regiunii extinse a Mării Negre: rolul și influența actorilor locali*, în *Monitor Strategic*, no. 3-4, 2012;

Corbett Julian Stafford, *Some principles of maritime strategy*, S. Shell, K. Edkins & Company (Eds.) în *Project Gutenberg* - 2005, 1911;

Darliansyah Adi et al., *Long-Term Trends in Public Sentiment in Indian Demonetisation Policy*, INTAP, Pakistan, 2018;

Dașcovici Nicolae, *Marea noastră sau regimul strâmtorilor*, Iași, Tipografia Alexandru A. Țerek, 1937;

De Luca Anthony, *Soviet-American Politics and the Turkish Straits* în *Political Science Quarterly*, Vol. 92 (3), 1977;

Dennis Alfred, *The Freedom of the Straits*, *The North American Review*, Vol. 216(805), 1922;

Deutsch Robert, *Conferinta de la Montreux*, București, Editura Politică, 1975;

Diener Alexander, Hagen Joshua, *Geopolitics of the Kaliningrad exclave and enclave. Russian and EU perspective*, *Eurasian Geography and Economics*, Vol. 52 (4), 2011;

Drent Margriet și Zandee Dick, *European defence: from strategy to delivery*, *Global Affairs*, Vol. 2, no. 1, 2016;

Efe Can Gurcan și Efe Peker, *Turkey's Gezi Park Demonstrations of 2013: A Marxian Analysis of the Political Moment*, în *Socialism and democracy*, Vol. 28 (1), 2014;

Egozaryan Valery Vladimirovich, *Factors and causes of economic development instability of the Black Sea Region*, Moscova, Centre for Studies on International Relations 2017;

Fallon William, *Over the Next Hill: A Sailor's Perspective of Maritime Air Power and the Legacy of Lord Trenchard* în *RUSI Journal*, Vol. 147:2 (2002);

Fisher Scott, *How Do Authoritarian States React When Targeted by the Use of Information as a Foreign Policy Tool? Case Studies of Russia and North Korea*, New Jersey, Newark, 2018;

Gilles Pierre, *The Antiquities of Constantinople (1729)* – trad. John Ball, *The Project Gutenberg*, Londra, Ebook, 2016;

Gregory Timothy, *A history of Byzantium*, Oxford, Blackwell Publishing, 2005;

Goble Paul, *Moscow Worried about Ankara's Plans for Canal Bypassing Bosphorus Strait*, în *Eurasia Daily Monitor*, Vol. 17 (42), 2020;

Grygiel Jakub, *Geography and seapower* în P. Dutton, R. Ross și O. Tunsjo (Eds.), *Twenty-First Century Seapower*, New York, Routledge, 2012;

Hodges Ben *et al.*, *One Flank, One Threat, One Presence: A Strategy for NATO's Eastern Flank*, mai 2020, Center for European Policy Analysis, Washington;

Hodges Ben, Bugajski Janusz și Doran Peter, *Strengthening NATO's Eastern Flank - A Strategy for Baltic-Black Sea Coherence*, Washington, Center for European Policy Analysis, 2019;

Howard Harry, *The Problem of the Turkish Straits*, Washington, United States Government Printing Office., 1947;

Hsieh-Fang Hsiu și Shannon Sarah, *Three Approaches to Qualitative Content Analysis*, în *Qualitate Health Research*, Vol. 15(9), 2005;

Hupea Peter și Sætren Harald, *Comparative Implementation Research: Directions and Dualities*, *Journal of Comparative Policy Analysis*, 2015, Vol. 17, No. 2;

Ingrao Charles, Samardžić Nikola și Pešalj Jovan, *The Peace of Passarowitz, 1718*, West Lafayette, Purdue University Press, 2011;

Ingram Helen și Fiederlein Suzanne, *Traversing boundaries: a public policy approach to the analysis of foreign policy*, în *The Western Political Quarterly*, Vol. 41 (4), 1988;

Iosipescu Sergiu, Alexandra Madgearu și Mircea Soreanu, *Marea Neagră. State și frontiere*, București, Editura Militară, 2013;

Ištók Robert, Kozárová Irina și Polačkov Anna, *The Intermarium as a Polish Geopolitical Concept in history and in the Present*, Geopolitics, 2018;

Jacobson Barbara, Höne Katharina și Kurbalija Jovan, *Data Diplomacy: Updating diplomacy to the big data era*, februarie 2018, DiploFoundation, Geneva;

James Carafano *et al.*, *Preparing the U.S. National Security Strategy for 2020 and Beyond*, Washington, The Heritage Foundation, 2019;

John Marriott, *The Eastern question; an historical study in European diplomacy*, Oxford, Clarendon Press, 1917;

Joyner Christopher și Mitchell Jeanene, *Regulating Navigation through the Turkish Straits: A Challenge for Modern International Law*, în *The International Journal of Marine Coastal Law*, Vol. 17 (4), 2002;

Kaplan Robert, *The revenge of geography*, New York, Random House, 2012;

Khvalkov Evgeny, *The Colonies of Genoa in the Black Sea Region: Evolution and Transformation*, New York, Routledge, 2018;

King Charles, *Marea Neagră - O istorie*, Iași, Polirom, 2015;

Kogan Eugene, *Are Russia and NATO on the Collision Course around the Black Sea Region? European Security & Defence*, 2017, vol. 5;

Krippendorff Klaus, *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, Thousand Oaks, Sage Publications, 2004;

Kurecic Petar, *The Three Seas Initiative: geographical determinants, geopolitical foundations, and prospective challenges*, Hrvatski Geografski Glasnik, Vol. 80 (1), 2018;

Laurance Edward, *Events data and policy analysis: Improving the potential for applying academic research to foreign and defense policy problems*, în *Policy Sciences* Vol. 23(2), 1990;

Lebovic James, *Before the Storm: Momentum and the Onset of the Gulf War*, *International Studies Quarterly*, Vol. 38 (3), 1994;

MacFie Alexander, *The Turkish Straits in the Second World War, 1939-45* în *Middle Eastern Studies*, Vol. 25 (2), 1989;

Mackinder Halford John, *The geographical pivot of history pivot* în *The Geographic Journal*, Vol. XXIII:4 (1904);

Mackinder Halford John, *The Round World and the Winning of the Peace* în *Foreign Affairs*, Vol. 21:4 (1943);

Mackinder Halford John, *Democratic Ideals and Reality*, New York, Henry Holt & Company, 1919;

Mahan Alfred Thayer, *The Influence of Sea Power Upon History, 1660–1783*, London, Sampson Low, Marston & Company, 1889;

Marschall Melissa și Aydoğan Abdullah, *Mega Projects and the Limits of Urban Planning in Megacities: The Case of Istanbul in the AKP Era*, Ankara, Middle East Institute, 2015;

McClelland Charles, *Some Effects on Theory from the International Event Analysis Movement*. Working paper. University of Southern California, 1970;

Michael Brecher, Blema Steinberg și Janice Stein *A Framework for Research on Foreign Policy Behavior*, *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 13(1), 1969;

Miller George, *Sea Power is World Power* în *Naval War College Information Service for Officers*, Vol. 1(6), 1949;

Miroiu Adrian, *Introducere în Analiza Politicilor Publice*, București, SNSPA, 2001;

Momigliano Arnaldo, *Sea-Power in Greek Thought* în *The Classical Review*, Vol. 58(1), 1944;

Morgenthau Hans, *Politics among nations*, Beijing, Peking University Press, 1985;

Morin Jean-Frédéric și Paquin Jonathan, *Foreign Policy Analysis: A Toolbox*, Palgrave Macmillan 2018;

Nate Silviu, *Opțiuni defensive aliate în bazinul Mării Negre*, în *Geopolitica*, Vol. 2(78-79), 2019;

Naumescu Valentin, *Politica Marilor Puteri în Europa Centrală și de Est*, București, Humanitas, 2019;

Neuendorf Kimberly, *The Content Analysis Guidebook*, Los Angeles, Sage, 2012;

Neuendorf Kimberly și Kumar Anup, *Content Analysis*, în Mazzoleni Gianpetro (ed.), *The International Encyclopedia of Political Communication*, New Jersey, John Wiley & Sons, 2015;

Oni Ebenezer, *Public policy analysis* în Yagboyaju Dhikru, *Fundamentals of Politics and Governance*, Abuja, Concept Publications, 2016;

Oral Nilufer, *Regional Co-operation and Protection of the Marine Environment Under International Law - The Black Sea*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2013;

Özsoy Emin, *Piri Reis - a pioneer of marine knowledge and marine science heritage in the seas of the Old World*, în *Journal of the Black Sea / Mediterranean Environment*, Vol. 21(1), 2015;

Özsoy Emin et. al. (eds.), *The Sea of Marmara - Marine Biodiversity, Fisheries, Conservation and Governance*, Istanbul, Turkish Marine Research Foundation, 2016;

Özveren Eyüp, *The Black Sea World as a Unit of Analysis*, în Tunç Aybak (ed.), *Politics of the Black Sea Dynamics of Cooperation and Conflict*, Londra, I. B. Tauris & Co. Publishers, 2001;

Pape Robert, *Why Economic Sanctions Do Not Work*, *International Security*, Vol. 22(2), 1997;

Petrescu Daniel, *Regiunea Extinsă a Mării Negre: definirea ca unitate de analiză*, în *Impact Strategic*, Nr. 1-2 (70-71), 2019;

Polo Marco, *Cartea lui Messer Marco Polo*, trad. Emanuel Grosu, București, Humanitas, 2004;

Potter Philip, *Methods of Foreign Policy Analysis*, în *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*, 2010;

Putnam Robert, *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games*, *International Organization*, Vol. 42, No. 3 (Summer, 1988);

Riffe Daniel, *Stephen Lacy și Frederick Fico, Analyzing media messages. Using Quantitative Content Analysis in Research*, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, Londra, 2005;

Sanders Deborah, *Maritime Power in the Black Sea*, London, Ashgate, 2014;

Sarcinschi Alexandra și Băhnăreanu Cristian, *Redimensionări și configurări ale mediului de securitate regional (Zona Mării Negre și Balcani)*, București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2005;

Saul Normal, *Historical Dictionary of Russian and Soviet Foreign Policy*, Lahman, Rowman & Littlefield, 2015;

Saydam Cemal, *Kanal Istanbul'un Karadeniz'e Olasi Etkileri*, Istanbul, Kent Akademisi, 2015;

Schrodt Philip, *Event Data in Foreign Policy Analysis*, New York, Prentice Hall, 1993;

Seftiuc Ilie și Cârțână Iulian, *România și problema strâmtorilor*, București, Editura Științifică, 1974;

Sener Bulent, *Possible Effects of "Kanal Istanbul" project on Montreux Straits regime: a geopolitical craziness in the Black Sea (?)*, Istanbul, Sage Yayınları, 2019;

Serebrian Oleg, *Dicționar de geopolitică*, Iași, Polirom, 2006;

Seydi Süleyman și Morewood Steven, *Turkey's Application of the Montreux Convention in the Second World War în Middle Eastern Studies*, Vol. 41 (1), 2005;

Sked Alan, *Metternich and Austria - An Evaluation*, London, The Palgrave Macmillan, 2007;

Snyder C.Richard, H. W. Bruck, Burton Sapin, *Decision-Making as an Approach to the Study of International Politics*, Princeton University. Organizational Behavior Section. 1954;

Sontag Raymond și Beddie James (eds), *Nazi-Soviet Relations 1939-1941: Documents from the Archives of the German Foreign Office*, Washington, Department of State Publication no. 3023, 1948;

Sprout Harold și Sprout Margaret, *Environmental Factors in the Study of International Politics. Reviewed work(s)*, The Journal of Conflict Resolution, Vol. 1(4), 1957;

Spykman Nicholas John și Rollins Abbie, *Geographic Objectives in Foreign Policy - I* în *The American Political Science Review*, Vol. 33(3), 1939;

Spykman Nicholas John, *Frontiers, Security and International Organization* în *Geographical Review*, Vol. 32:3 (1942);

Spykman Nicholas John, *America's Strategy in World Politics*, New York, Harcourt, Brace & Company, 1942;

Stahel David, *Operation Barbarossa and Germany's Defeat in the East*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009;

Stepniewski Tomasz, *The Black Sea region. A complex and dynamic space*, în *New Eastern Europe*, Nr. 5, 2019;

Stone Philip, *The General Inquirer: A Computer Approach to Content Analysis*, Harvard, Harvard Publishing, 1966;

Tanter Raymond, *Modelling and Managing International Conflicts: The Berlin Crises*, Beverly Hills, Sage Publications, 1974.

Tasan-Kok Tuna, *Analysing Path Dependence to Understand Divergence: Investigating Hybrid Neo-liberal Urban Transformation Processes in Turkey*, în *European Planning Studies*, Vol. 23(11), 2015;

Tita Magdalena, *The Black Sea in the Regional Collaboration Politics of Romania at the End of the 1950s and the Beginning of the 1960s*, în *Valahian Journal of Historical Studies*, Vol. 7-8, 2007;

Toucas Boris, *The Geostrategic Importance of the Black Sea Region: A Brief History*, Center for Strategic & International Studies, Februarie 2017;

Towle Philip, *The Montreux Convention as a Regional Arms Control Treaty - Negotiation and Practice*, în *Military Affairs*, Vol. 45 (3), 1981;

Tucidide, *The History of the Peloponesian War*” (431 î. Hr., trans. Richard Crawley) în A. Imrie și D. Widger (Eds.), *Project Gutenberg's The History of the Peloponnesian War*, 2009;

Ünlü Selma, Öztürk Bayram și Alpar Bedri, *Oil Spill along the Turkish Straits Sea Area; Accidents, Environmental Pollution, Socio-Economic Impacts and Protection*, Ankara, Turkish Marine Research Foundation, 2018;

Valinakis Yannis, *The Black Sea Region Challenges and Opportunities for Europe*, în *Institute for Security Studies of Western European Union - Chaillot Papers*, No. 36, 1999;

Whiteman Marjorie, *Digest of International Law*, Washington, Department of State Publication No. 7825, 1965;

Yücel Kurtuluş, *The Legal Regime of the Turkish Straits: Regulation of the Montreux Convention and Its Importance on the International Relations After the Conflict of Ukraine*, Frankfurt, Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt am Main, 2019;

Ziegler Karl-Heinz, *The peace treaties of the Ottoman Empire with European Christian Powers* în Randall Lesaffer (ed.), *Peace Treaties and International Law in European History - From the Late Middle Ages to World War One*, Cambridge, Cambridge University Press, 2004;

II. Lucrări online

Acuto Federico și Bosisio Carlotta, *Il controverso progetto del Kanal Istanbul. Riflessioni e proposte sulla pianificazione per unita di paesaggio*, Politehnica din Milano, 2015 (online). Disponibil la https://re.public.polimi.it/retrieve/handle/11311/975214/85967/06_vi_sessione.pdf Accesat la data 05.05.2020;

Allwood Greg, *How Gibraltar Became British*, în *Forces Network*, 27 noiembrie 2018. Disponibil la <https://www.forces.net/news/how-gibraltar-became-british> Accesat la data de 14.01.2019;

Avdaliani Emil, *Poland and the Success of its 'Intermarium' Project*, *Modern Diplomacy*, 31 Martie 2019 (online). Disponibil la: <https://moderndiplomacy.eu/2019/03/31/poland-and-the-success-of-its-intermarium-project/> Accesat la data de 02.06.2019;

Baczynska Gabriela și Liffey Kevin, *EU says Poland cannot build Vistula Spit canal without approval - official*, Reuters, Martie 1, 2019, <https://www.reuters.com/article/eu-poland-vistulaspit/eu-says-poland-cannot-build-vistula-spit-canal-without-approval-official-idUSL5N2005T8> Accesat la data de 3 Iulie 2019;

Baliev Alexey și Areshev Andrey, *Turkey: after the canal bypassing the Bosphorus - canal parallel to the Dardanelles?* 14.03.2020 (online). Disponibil la <https://vpoanalytics.com/2020/03/14/turtsiya-vsled-za-kanalom-v-obhod-bosfora-kanal-parallelno-dardanellam/> Accesat la data de 05.06.2020;

Baydar Yavuz, *Ecologists pin their hopes on Turkey's declining economy to stop disastrous projects*, Ahval News, Octombrie 21, 2018 (online), <https://ahvalnews.com/turkey-environment/ecologists-pin-their-hopes-turkeys-declining-economy-stop-disastrous-projects> Accesat la data de 15 octombrie 2019;

Bellut Daniel, *Istanbul Canal: Erdogan's dream, Istanbul's nightmare*, în Deutsche Welle, 1 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.dw.com/en/istanbul-canal-erdogans-dream-istanbuls-nightmare/a-51849822> Accesat la data de 15.01.2020;

Bertrand Natasha, *Russia is already exacting its revenge on Turkey for downing a Russian warplane*, Business Insider, 26 Noiembrie 2015 (online). Disponibil la: <https://www.businessinsider.com/russia-turkey-downed-jet-2015-11> Accesat la data de 11.05.2019;

Birpınar Mehmet, *Kanal Istanbul: Environmental insurance for Istanbul*, în Daily Sabah, 31 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.dailysabah.com/op-ed/2020/01/31/kanal-istanbul-environmental-insurance-for-istanbul> Accesat la data de 01.02.2020;

Blomfield Adrian și Kirkup James, *Stay away, Vladimir Putin tells Nato*, The Telegraph, 2008 (online). Disponibil la: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1584027/Stay-away-Vladimir-Putin-tells-Nato.html> Accesat la data de 05.03.2019;

Boldyrev Andrey, *To the question about the geography of the Istanbul Canal*, 2018 (online). Disponibil la <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-geografii-stambulskogo-kanala> Accesat la data de 10.05.2020;

Bozhilov Yordan, *The brief life of the idea for the creation of NATO black sea fleet*, New Europe, 8 Ianuarie 2017 (online). Disponibil la: <https://www.neweurope.eu/article/brief-life-idea-creation-nato-black-sea-fleet/> Accesat la data de 09.05.2019;

Daniel Remi și Lindenstrauss Gallia, *The Istanbul Canal: Erdogan's "Crazy Project" Raises Concerns*, INSS Insight, 5 martie 2020 (online). Disponibil la <https://www.inss.org.il/publication/istanbul-canal/> Accesat la data de 05.06.2020;

Day Matthew, *'Days they dictate to us are over': Poland vows to build Baltic Sea canal to bypass Russia*, The Telegraph, 25 septembrie 2018, <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/09/25/days-dictate-us-poland-vows-build-baltic-sea-canal-bypass-russia/> Accesat la data de 2 iulie 2019;

Dolaberidze Dimitri, *Why Turkey is to Dig a Parallel Bosphorus Canal*, Georgia Today, 27 august 2018 (online). Disponibil la <http://georgiatoday.ge/news/12032/Why-Turkey-is-to-Dig-a-Parallel-Bosphorus-Canal> Accesat la data de 10.05.2020;

Elmastaş Levent, *President Erdoğan's Instruction to Start the Channel Istanbul Project Now*, Raily News, Octombrie 7, 2019 (online), <https://railynews.com/2019/10/erdogandan-channel-istanbul-project-project/> Accesat la data de 14.10.2019;

Emmott Robin, *Exclusive: Turkey purges NATO military envoys after failed coup*, Reuters, 12 Octombrie 2016 (online). Disponibil la: <https://www.reuters.com/article/us-turkey-nato-exclusive/exclusive-turkey-purges-nato-military-envoys-after-failed-coup-idUSKCN12C16Q> Accesat la data de 10.05.2019;

Ergocun Gokhan și Bicer Aysu, *Canal Istanbul project: \$1B estimated to be generated*, 13 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.aa.com.tr/en/turkey/canal-istanbul-project-1b-estimated-to-be-generated/1700967> Accesat la data de 02.06.2020;

Erlanger Steven, *Panetta Urges Europe to Spend More on NATO or Risk a Hollowed-Out Alliance*, The New York Times, 5 Octombrie 2011 (online). Disponibil la: <https://www.nytimes.com/2011/10/06/world/panetta-exhorts-european-nato-members-to-share-defense-spending.html> Accesat la data de 25.05.2019;

Franchineau Helene, *How Istanbul's man-made canal project could trigger an arms race in the Black Sea – and why China is watching closely*, în *The South China Morning Post*, 3 iunie 2018 (online). Disponibil la <https://www.scmp.com/news/world/europe/article/2149025/how-istanbuls-man-made-canal-project-could-trigger-arms-race-black> Accesat la data de 18.01.2020;

Friedman George, *From the Intermarium to the Three Seas*, Geopolitical Futures, 7 iulie 2017 (online). Disponibil la: <https://geopoliticalfutures.com/intermarium-three-seas/> Accesat la data de 22.05.2019;

Fuhrmann Matthew și Sechser Todd, *Can the U.S. protect its nuclear weapons in Turkey?* în *Washington Post*, 18 octombrie 2019 (online). Disponibil la <https://www.washingtonpost.com/politics/2019/10/18/can-us-protect-its-nuclear-weapons-turkey/> Accesat la data de 18.01.2020;

Gavrilovic Andrijana, *What is the potential of big data diplomacy*, Disponibil la <https://www.diplomacy.edu/blog/webdebate-summary-what-potential-big-data-diplomacy> Accesat la data de 12.05.2020;

Góra-Szopiński Dariusz, *Trimarium is not Intermarium*, New Eastern Europe, 6 iulie 2017 (online). Disponibil la: <http://neweasterneurope.eu/2017/07/06/trimarium-is-not-intermarium/> Accesat la data de 02.06.2019;

Gotev Georgi și Brzozowski Alexandra, *The Brief – Three Seas, two leaders*, Euractiv, 17 Septembrie 2018 (online). Disponibil la: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/the-brief-three-seas-two-leaders/> Accesat la 15.05.2019;

Günay Ertuğrul, *Canal Istanbul project casts doubts on Montreux Convention*, Ahval News, 20 decembrie 2019 (online). Disponibil la <https://ahvalnews.com/montreux-convention/canal-istanbul-project-casts-doubts-montreux-convention> Accesat la data de 03.06.2020;

Gursel Kadri, *Erdogan won't admit it, but Canal Istanbul dream is over*, Al-Monitor, Octombrie 25, 2018 (online), <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/10/turkey-canal-istanbul-on-ice-amid-economic-woes.html> Accesat la data de 15.10.2019;

Hacaoglu Selcan, *Erdogan Says Warships May Bypass 1936 Treaty With Planned Canal*, Bloomberg News, 6 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.bnnbloomberg.ca/erdogan-says-warships-Mai-bypass-1936-treaty-with-planned-canal-1.1369466> Accesat la data de 03.06.2020;

Hadi Syed, *Computational International Relations: A Dip in Digital Research*, Centre for Strategic and Contemporary Research, 7 mai 2020 (online). Disponibil la <https://cscr.pk/explore/themes/social-issues/computational-international-relations-a-dip-in-digital-research/> Accesat la data de 11.05.2020;

Harding Luke, *Bush backs Ukraine and Georgia for Nato membership*, The Guardian (International edition), 2008 (online). Disponibil la: <https://www.theguardian.com/world/2008/apr/01/nato.georgia> Accesat la data de 06.03.2019;

Harris Gardiner, *U.S. Imposes Sanctions on Turkish Company for Trade With North Korea*, The New York Times, 4 Octombrie 2018 (online). Disponibil la: <https://www.nytimes.com/2018/10/04/world/asia/us-sanctions-turkey-north-korea.html> Accesat la data de 12.05.2019;

Hincks Joseph, *The Multibillion Dollar Canal Carving a Rift Through Erdogan's Turkey*, Time, 14 februarie 2020 (Online). Disponibil la <https://time.com/5783560/canal-istanbul-erdogan-imamoglu-infrastructure/> Accesat la data de 02.06.2020;

Ion Alin, *Puterea navală a lui Ștefan cel Mare. Flota impresionantă construită de marele domnitor moldovean*, în Adevărul, 5 aprilie 2020 (online). Disponibil la https://adevarul.ro/locale/targu-jiu/puterea-navala-Stefan-mare-flota-impresionanta-construita-marele-domnitor-moldovean-1_5e884c775163ec42716e5203/index.html Accesat la data de 05.04.2020;

Jacobson Barbara, Hone Katharina și Kurbalija Jovan, *Data diplomacy*. Disponibil la https://www.diplomacy.edu/sites/default/files/Data_Diplomacy_Report_2018.pdf, Accesat la data de 12.05.2020;

Jarus Owen, *3,800-Year-Old 'Tableau' of Egyptian Boats Discovered*, în Livescience, 31 octombrie 2016. Disponibil la <https://www.livescience.com/56695-ancient-egypt-boat-tableau-discovered.html> Accesat la data de 12.01.2019;

Jacinto Leela, *Turkey's Post-Coup Purge and Erdoğan's Private Army*, Foreign Policy, 13 Iulie 2017 (online). Disponibil la: <https://foreignpolicy.com/2017/07/13/turkeys-post-coup-purge-and-Erdogans-private-army-sadat-perincek-gulen/> Accesat la data de 10.05.2019;

Joja Iulia and Manea Octavian, *2018 NATO Summit: Finally a focus on the Black Sea?*, Real Clear Defense, 11 Iulie 2018 (online). Disponibil la: https://www.realcleardefense.com/articles/2018/07/11/2018_nato_summit_finally_a_focus_on_the_black_sea_113596.html Accesat la data de 25.06.2019;

Joja Iulia, *Dealing with the Russian lake next door: Romania and Black Sea security*, War on the rocks, 15 August 2018 (online). Disponibil la: <https://warontherocks.com/2018/08/dealing-with-the-russian-lake-next-door-romania-and-black-sea-security/> Accesat la data de 17.06.2019;

Jones Sam, *Istanbul's new Bosphorus canal 'to surpass Suez or Panama'*, Guardian, April 27, 2011 (online), <https://www.theguardian.com/world/2011/apr/27/istanbul-new-bosphorus-canal> Accesat la data de 13 Octombrie 2019;

Karabat Ayse, *Will meeting of Erdoğan and Trump in Paris mend US-Turkish ties?*, Middle East Eye, 8 Noiembrie 2018 (online). Disponibil la: <https://www.middleeasteye.net/news/US-Turkey-Relations-383472060> Accesat la data de 18.05.2019;

Koval Dmytro și Schatz Valentin, *Ukraine v. Russia: Passage through Kerch Strait and the Sea of Azov*, în International Law and International Legal Thought (online), 10 ianuarie 2018. Disponibil la <https://voelkerrechtsblog.org/ukraine-v-russia-passage-through-kerch-strait-and-the-sea-of-azov/> Accesat la data de 17.01.2020;

Kuimova Alexandra și Wezeman Siemon, *Georgia and Black Sea Security*, în SIPRI Background Paper (online), Decembrie 2018. Disponibil la https://www.sipri.org/sites/default/files/2018-12/bp_1812_black_sea_georgia_0.pdf Accesat la data de 16.01.2020;

Kushnir Ostop, *Why great national ideas end up on the backstage of regional politics*, New Eastern Europe, 6 Iulie 2017. Disponibil la: <http://neweasterneurope.eu/2017/07/06/why-great-national-ideas-end-up-on-the-backstage-of-regional-politics/> Accesat la data de 22.05.2019;

Laird Robbin, *European Direct Defense: The Case of the Baltics*, Second Line of Defence, 25 Ianuarie 2019 (online). Disponibil la: <https://sldinfo.com/2019/01/european-direct-defense-the-case-of-the-baltics/> Accesat la data de 15.05.2019;

Larter B.David, *Russian military 'harassed' US-flagged merchant ship in the Baltic ahead of exercises*, Defense News, 27 iunie 2017 (online). Disponibil la: <https://www.defensenews.com/naval/2017/06/27/russian-military-harassed-us-flagged-merchant-ship-in-the-baltic-ahead-of-exercises/> Accesat la data de 12.06.2019;

Lenin Vladimir, *Appeal to the Moslems of Russia and the East*, în *Izvestiia*, No. 232, 7 Decembrie 1917 (online). Disponibil la <http://soviethistory.msu.edu/1921-2/the-muslim-east/the-muslim-east-texts/appeal-to-the-moslems-of-russia-and-the-east/> Accesat la data de 16.01.2020;

Livingston Ian și O'Hanton Michael, *Why China isn't ahead of the US Navy, even with more ships*, în Brookings, 10 septembrie 2018. Disponibil la <https://www.brookings.edu/blog/order->

from-chaos/2018/09/10/why-china-isnt-ahead-of-the-us-navy-even-with-more-ships/ Accesat la data de 16.01.2019;

Loğoğlu Faruk, *Does 'Kanal İstanbul' spell the beginning of the end of the Montreux?*, 7 februarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.duvarenglish.com/opinion/2020/02/07/does-kanal-istanbul-spell-the-beginning-of-the-the-end-of-the-montreux/> Accesat la data de 04.06.2020;

Lohr Eric, *Russian interventions in other people's elections: A brief history*, The Conversation, 15 martie 2017 (online). Disponibil la <https://theconversation.com/russian-interventions-in-other-peoples-elections-a-brief-history-74406> Accesat la data de 28.11.2019;

Lupitu Robert, *Formatul București 9: Klaus Iohannis co-prezidează vineri, la Varșovia, reuniunea cu omologii de pe flancul estic al NATO înaintea summitului din iulie*, Calea Europeană, 5 iunie 2018 (online). Disponibil la: <https://www.caleaeuropeana.ro/formatul-bucuresti-9-klaus-iohannis-co-prezideaza-vineri-la-varsovia-reuniunea-cu-omologii-de-pe-flancul-estic-al-nato-inaintea-summitului-din-iulie/> Accesat la data de 02.06.2019;

Macintosh Emily, *€800M Polish canal is 'Environmental Hooliganism'*, The News Channel of the European Environmental Bureau, Februarie 26, 2019. Disponibil la: <https://meta.eeb.org/2019/02/26/e800m-polish-canal-is-environmental-hooliganism/> Accesat la data de 02.07.2019;

Myers Steven Lee, *With Ships and Missiles, China Is Ready to Challenge U.S. Navy in Pacific*, în The New York Times, 29 august 2018. Disponibil la <https://www.nytimes.com/2018/08/29/world/asia/china-navy-aircraft-carrier-pacific.html> Accesat la data de 16.01.2019;

Nalecz Daria, *Intermarium vs the Three Seas Initiative*, New Eastern Europe, 6 iulie 2017 (online). Disponibil la: <http://neweasterneurope.eu/2017/07/06/intermarium-vs-the-three-seas-initiative/> Accesat la data de 22.05.2019;

Nechepurenko Ivan și Higgins Andrew, *Russia and Ukraine Swap Dozens of Prisoners, in a 'First Step to Stop the War'*, în The New York Times, 7 septembrie 2019 (online). Disponibil la <https://www.nytimes.com/2019/09/07/world/europe/russia-ukraine-prisoner-swap.html> Accesat la data de 10.09.2019;

O'Connor Tom, *What happens if Iran closes world's most important oil route? Prices rise and war likely* în Newsweek, 8 septembrie 2018. Disponibil la <https://www.newsweek.com/what-happens-if-iran-closes-worlds-most-important-oil-route-prices-rise-war-1067000> Accesat la data de 19.01.2019;

Olszanski Tadeusz, Sarna Arkadiusz și Wierzbowska-Miazga Agata, *Op. cit.*. Disponibil la: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2014-03-19/consequences-annexation-crimea> Accesat la data de 03.05.2019;

Onur Aygunes, *Istanbul: a global city to sell?*, Universitatea Bilgi, 2011 (online). Disponibil la <https://openaccess.bilgi.edu.tr/handle/11411/40> Accesat la data de 05.05.2020;

Pawłowski Pawel, *New Road to the Baltic Sea*, Warsaw Institute, 19 Martie 2019 (online). Disponibil la: <https://warsawinstitute.org/new-road-baltic-sea/> Accesat la data de 02.07.2019;

Peck Michael, *Want to Stop Russia from Invading the Baltic States? Turn Poland Into a Military Powerhouse*, The National Interest, 23 Martie 2019 (online). Disponibil la: <https://nationalinterest.org/blog/buzz/want-stop-russia-invading-baltic-states-turn-poland-military-powerhouse-48692> Accesat la data de 15.05.2019;

Pierini Marc, *The Grandiose Dream and Impending Catastrophe of Canal Istanbul*, Carnegie Europe, 14 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/80787> Accesat la data de 03.06.2020;

Pitel Laura, *Russian warships and naval assets sailing through Bosphorus strait has Turkey frightened*, The Independent, 6 Martie 2016, (online). Disponibil la: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/russian-warships-and-naval-assets-sailing-through-bosphorus-strait-has-turkey-frightened-a6914796.html> Accesat la data de 15.05.2019;

Pruitt Sarah, *Look Inside the Pristine 4,400-Year-Old Tomb of an Egyptian Royal Priest*, în History, 17 decembrie 2018. Disponibil la <https://www.history.com/news/tomb-discovery-egypt-saqqara> Accesat la data de 12.01.2019;

Scotten Ali, *Writing Effective Policy Papers: Translating Academic Knowledge into Policy Solutions*, 11 februarie 2011. Disponibil la <https://cmes.arizona.edu/sites/cmes.arizona.edu/files/Effective%20Policy%20Paper%20Writing.pdf> Accesat la data de 01.02.2020;

Selcuki Can, *In Turkey, a Battle Over Infrastructure Could Shape the Next Presidential Race*, Foreign Policy, 16 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://foreignpolicy.com/2020/01/16/turkey-erdogan-imamoglu-istanbul-canal-battle-over-infrastructure-could-shape-next-presidential-race/> Accesat la data de 10.04.2020;

Sergei Loiko, *The Unraveling Of Moscow's 'Novorossia' Dream*. Radio Free Europe-Radio Liberty, 1 iunie 2016 (online). Disponibil la: <https://www.rferl.org/a/unraveling-moscow-novorossia-dream/27772641.html> Accesat la data de 24.04.2019;

Siebold Sabine, *Germany strengthens Baltic naval alliance to counter Russian buildup*, Reuters, 26 Octombrie 2018 (online). Disponibil la <https://www.reuters.com/article/us-germany-baltic-military/germany-strengthens-baltic-naval-alliance-to-counter-russian-buildup-idUSKCN1N0287> Accesat la data de 15.05.2019;

Socor Vladimir, *NATO Summit Puts Black Sea Strategy on Hold for Another Year (Part Two)*, Eurasia Daily Monitor, 2018 (online). Disponibil la: <https://jamestown.org/program/nato-summit-puts-black-sea-strategy-on-hold-for-another-year-part-two/> Accesat la data de 25.05.2019;

Tucker Patrick, *Ukraine: Intercepted Communications Suggest Kremlin Directed Azov Sea Crisis*, Defense One, Noiembrie 26, 2018 (online),. Disponibil la <https://www.defenseone.com/threats/2018/11/ukraine-intercepted-communications-suggest-kremlin-organized-azov-sea-crisis/153034/> Accesat la data de 10.10.2019;

Tuygan Ali, *The Montreux Convention: Russia's Perspective*, EDAM, 28.01.2020 (online). Disponibil la <https://edam.org.tr/en/the-montreux-convention-russias-perspective/> Accesat la data de 15.05.2020;

Ulgen Sinan, *Choppy Waters For Turkey's Latest Megaproject* în *Bloomberg*, 20 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-01-21/canal-istanbul-choppy-waters-for-erdogan-s-latest-megaproject> Accesat la data de 21.01.2020;

Umar Farooq, *Will Istanbul's Massive New Canal Be an Environmental Disaster?* National Geographic, 28 martie 2018 (online). Disponibil la <https://www.nationalgeographic.com/news/2018/03/istanbul-canal-project-bosporus-environmental-impacts/> Accesat la data de 15.10.2019;

Vershbow Alexander, *Black Sea is where Russia's aggression against Ukraine began*, în *Kyiv Post*, 4 iulie 2017 (online). Disponibil la <https://www.kyivpost.com/opinion/alexander-vershbow-black-sea-russias-aggression-ukraine-began?cn-reloaded=1> Accesat la data de 04.07.2019;

Vershbow Alexander, *Speech by NATO Deputy Secretary General Ambassador Alexander Vershbow at the Atlantic Club of Bulgaria Conference on Black Sea Security, Sofia, Bulgaria, 22 aprilie 2016* (online). Disponibil la https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_130340.htm Accesat la data de 12.05.2019;

Villar Lejla și Hamilton Mason, *Three important oil trade chokepoints are located around the Arabian Peninsula* în US Energy Information Administration, 4 august 2017. Disponibil la <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=32352> Accesat la data de 19.01.2019;

Vine David, *Where in the World Is the U.S. Military?*, în *Politico Magazine*, iulie-august 2015. Disponibil la <https://www.politico.com/magazine/story/2015/06/us-military-bases-around-the-world-119321> Accesat la data de 16.01.2019;

Wilks Andrew, *Erdogan sacks Turkey's transport minister after controversial canal tenders*, The National, 29 martie 2020 (online). Disponibil la <https://www.thenational.ae/world/mena/erdogan-sacks-turkey-s-transport-minister-after-controversial-canal-tenders-1.998575> Accesat la data de 29.05.2020;

Witenberg Karol, *Poland defies green activists, EU with Baltic canal project*, Reuters, Martie 4, 2019, <https://www.reuters.com/article/us-poland-environment-vistulas-pit/poland-defies-green-activists-eu-with-baltic-canal-project-idUSKCN1QL1AN> Accesat la data de 03.07.2019;

Withnall Adam, *Russia threatens Denmark with nuclear weapons if it tries to join Nato defence shield*, 22 martie 2015, <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/russia-threatens-denmark-with-nuclear-weapons-if-it-tries-to-join-nato-defence-shield-10125529.html> Accesat la data de 09.07.2019;

Yakış Yaşar, *Montreux Convention and Canal Istanbul*, Ahval News, 1 februarie 2020 (online). Disponibil la <https://ahvalnews.com/kanal-istanbul/montreux-convention-and-canal-istanbul> Accesat la data de 03.06.2020;

Yetkin Murat, *Russia: Erdoğan's Kanal Istanbul won't change the Black Sea regime* în *Yetkin Report* (online), 27 decembrie 2019. Disponibil la <https://yetkinreport.com/2019/12/27/russia-erdogans-kanal-istanbul-wont-change-the-black-sea-regime/> Accesat la data de 07.01.2020;

Yuhas Alan și Jalabi Raya, *Ukraine crisis: why Russia sees Crimea as its naval stronghold*, în *The Guardian* (International edition), 7 Martie 2014 (online). Disponibil la: <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/07/ukraine-russia-crimea-naval-base-tatars-explainer> Accesat la data de 12.01.2020;

*** *Accident on Bosphorus brings Kanal Istanbul to forefront once again*, în *Daily Sabah Istanbul*, 7 aprilie 2018 (online). Disponibil la <https://www.dailysabah.com/istanbul/2018/04/07/accident-on-bosphorus-brings-kanal-istanbul-to-forefront-once-again> Accesat la data de 20.01.2019;

*** *Georgia Proposes Clever Way to Cheat Montreux Convention, Host NATO in Black Sea*, în *Sputnik International* (online), 2017b. Disponibil la: <https://sputniknews.com/politics/201703021051210603-georgian-nato-black-sea-coast-guard-proposal/> Accesat la data de 18.01.2020;

*** *President Erdoğan in joint publication of CNN TÜRK and Kanal D, CNN Turk*, 5 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-cnn-turk-ve-kanal-d-ortak-yayininda> Accesat la data de 07.01.2020;

*** *Russian admiral suggests Erdogan should read Montreux Convention on Black Sea*, *TASS - Russian News Agency* (online), 13 mai 2016. Disponibil la <https://tass.com/politics/875534> Accesat la data de 16.01.2020;

*** *Russian naval cruiser casts anchor in Bosphorus due to 'bad weather'*, în *Hürriyet Daily News*, 7 ianuarie 2020 (online). Disponibil la <https://www.hurriyetdailynews.com/russian-naval-cruiser-casts-anchor-in-bosphorus-due-to-bad-weather-150664> Accesat la data de 20.01.2019;

*** *Safety concerns renewed after freighter runs aground in Bosphorus*, în *Daily Sabah Istanbul*, 27 decembrie 2019 (online). Disponibil la <https://www.dailysabah.com/istanbul/2019/12/27/freight-ship-runs-aground-in-istanbul-bosphorus> Accesat la data de 20.01.2019;

*** *US Starts Building 'Maritime Operations Center' in Ukraine, Here's Why*, în *Sputnik International* (online), 2017a. Disponibil la: <https://sputniknews.com/military/201708131056425592-us-ukraine-maritime-facility/>, Accesat la data de 18.01.2020;

*** *5 Key Approaches to Foreign Policy Analysis*, Norwich University Online, 11 Septembrie, 2017. Disponibil la <https://online.norwich.edu/academic-programs/resources/5-key-approaches-to-foreign-policy-analysis> Accesat la data de 05.02.2020;

*** *About the Visegrad Group*, 2019 (online). Disponibil la: <http://www.visegradgroup.eu/about> Accesat la data de 17.05.2019;

*** *Additional overseas PLA bases 'possible'*, în *China Daily*, 10 ianuarie 2019. Disponibil la http://www.china.org.cn/china/2019-01/10/content_74358640.htm Accesat la data de 16.01.2019;

*** *Alocuțiunea Președintelui României, domnul Klaus Iohannis, susținută la prezentarea Raportului privind activitatea Ministerului Apărării Naționale pe anul 2015 și a principalelor obiective pentru anul 2016*, 3 martie 2016 (online). Disponibil la <https://www.presidency.ro/ro/presa/securitate-nationala-si-aparare/alocutiunea-presedintelui-romaniei-domnul-klaus-iohannis-la-prezentarea-raportului-privind-activitatea-ministerului-apararii-nationale-pe-anul-2015-si-a-principalelor-obiective-pentru-anul-2016> Accesat la data de 19.10.2019

*** *Ancient 4,500-year-old boat discovered in Egypt*, în *Fox News*, 3 februarie 2016. Disponibil la <https://www.foxnews.com/science/ancient-4500-year-old-boat-discovered-in-egypt> Accesat la data de 12.01.2019;

*** *Andrew Brunson: US hits Turkey with sanctions over jailed pastor*, *BBC*, 2 August 2018b (online). Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45036378> Accesat la data de 12.05.2019;

*** *Baltic Sea Law*, *Baltic Area Legal Studies*, 2019 (online). Disponibil la: http://www.centrumbalticum.org/en/projects/baltic_area_legal_studies/baltic_sea_law Accesat la data de 02.07.2019;

*** *Battle of Salamis* - trad. Bătălia de la Salamina. Disponibil la <https://www.britannica.com/event/Battle-of-Salamis> Accesat la data de 10.01.2019;

*** *Big data*. Disponibil la https://www.lexico.com/definition/big_data Accesat în data de 26.04.2020;

*** *Bucharest Nine unity strengthens NATO: official*, *Poland In*, 5 Aprilie 2019 (online). Disponibil la: <https://polandin.com/42074301/bucharest-nine-unity-strengthens-nato-official> Accesat la data de 02.06.2019;

****Bulgaria says will not join any NATO Black Sea fleet after Russian warning*, Reuters, 16 Iunie 2016 (online). Disponibil la: <https://www.reuters.com/article/nato-bulgaria-blacksea/bulgaria-says-will-not-join-any-nato-black-sea-fleet-after-russian-warning-idUSL8N19835X> Accesat la data de 08.05.2019;

****Canal Istanbul - the largest construction project in the world for a decade*, Ports Europe, 2 mai, 2019, <https://www.portseurope.com/canal-istanbul-the-largest-construction-project-in-the-world-for-a-decade/> Accesat la data de Octombrie 14, 2019;

****Conflict and Peace Data Bank (COPDAB)*. Disponibil la <https://www.icpsr.umich.edu/web/ICPSR/studies/07767> Accesat la data de 28.04.2020;

****Data diplomacy: Big data for foreign policy*. Disponibil la https://www.diplomacy.edu/sites/default/files/Data_Diplomacy_Big_data.pdf Accesat la data de 04.05.2020;

****Declarația de presă comună a Președintelui României, domnul Klaus Iohannis, cu Președintele Republicii Bulgaria, domnul Rosen Plevneliev - 15 Iunie, 2016* (online). Disponibil la <http://www.presidency.ro/ro/media/politica-externa/declaratie-de-presa-comuna-cu-presedintele-republicii-bulgaria-domnul-rosen-plevneliev> Accesat la data de 08.05.2019;

****Discurs al președintelui Federației Ruse-18.03.2014*, 2014 (online). Disponibil la: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603> Accesat la data de 06.03.2019;

****Erdoğan Criticizes NATO Over Low Military Activity in Black Sea*, Sputnik International, Mai 11th, 2016. Disponibil la: <https://sputniknews.com/world/201605111039422760-Erdoğan-nato-black-sea/> Accesat la data de 12.05.2019;

****Erdogan închide Strâmtoarea Bosfor - Convenția de la Montreux a devenit trecut*, Hotnews, 7 ianuarie 2020. Disponibil <http://mobile.hotnews.ro/stire/23583550> Accesat la data de 08.01.2020;

****Erdoğan: Turkey needs Russia's S-400 missile defence system*, Al Jazeera, 31 August 2018 (online). Disponibil la: <https://www.aljazeera.com/news/2018/08/Erdoğan-turkey-russia-400-missile-defence-system-180831103412006.html> Accesat la data de 12.05.2019;

****Estonia Says Russian Plane Again Violates Airspace*, Radio Free Europe, 21 iunie, 2018 (online). Disponibil la <https://www.rferl.org/a/estonia-russian-plane-violates-airspace/29310815.html> Accesat la data de 12.06.2019;

****Gazprom Puts Forward New South Stream Route*, Novinite–Sofia News Agency, 28 Aprilie 2016, Disponibil la: <https://www.novinite.com/articles/174250/Gazprom+Puts+Forward+New+South+Stream+Route> , Accesat la data de 05.06.2019;

****Georgia Proposes Clever Way to Cheat Montreux Convention, Host NATO in Black Sea*, Sputnik International, 2 Martie 2017b (online). Disponibil la: <https://sputniknews.com/politics/201703021051210603-georgian-nato-black-sea-coast-guard-proposal/> Accesat la data de 19.05.2019;

****ICB Project - International Crisis Behavior*. Disponibil la <https://sites.duke.edu/icbdata/> Accesat la data de 28.04.2020;

****In 1994 Ecevit put forward the headlines as 'mega project'*, Hurriyet Daily News, April 28, 2011 (online), <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/1994-te-ecevit-ortaya-atti-mansetlere-mega-proje-diye-yansidi-17655112> Accesat la data de Octombrie 13, 2019;

****International law (Historical development)* – trad. Drept Internațional (Dezvoltare istorică). Disponibil la <https://www.britannica.com/topic/international-law/Historical-development#ref794884> Accesat la data de 19.01.2020; (online)

****Irrigation Timeline*. Disponibil la <http://www.irrigationmuseum.org/exhibit2.aspx> Accesat la data de 10.01.2019;

****John Selden*. Disponibil la <https://www.britannica.com/biography/John-Selden#ref101656> Accesat la data de 19.01.2020;

****Kaliningrad: New Russian missile deployment angers Nato*, 22 Noiembrie 2016 (online). Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-europe-38070201> Accesat la data de 22.05.2019;

****Kanal İstanbul Project Approved in Omnibus Bill, Experts Express Concerns*, Bia News, 13 aprilie 2016. Disponibil la <https://m.bianet.org/bianet/people/173877-kanal-istanbul-project-approved-in-omnibus-bill-experts-express-concerns> Accesat la data de 12.12.2019;

****Kanal Istanbul to offer advantages for vessel transit*, Daily Sabah. 26 decembrie 2019 (online). Disponibil la <https://www.dailysabah.com/business/2019/12/26/kanal-istanbul-to-offer-advantages-for-vessel-transit> Accesat la data de 12.04.2020;

****Kanal İstanbul: Erdoğan's drive to build a new strait*, 17 aprilie 2018 (online), <https://www.ship-technology.com/features/kanal-istanbul-erdogans-drive-build-new-strait/> Accesat la data de 14 Octombrie 2019;

****Liabilities arising under the Turkish Straits clauses*, Skuld (online). Disponibil la <https://www.skuld.com/topics/ship/navigation/liabilities-arising-under-the-turkish-straits-clauses/> Accesat la data de 03.04.2020;

****MeaningCloud*. Disponibil la <https://www.meaningcloud.com/> Accesat la data de 15.04.2020;

****Message of the Secretary General*, în BSEC Organization (online), 2018. Disponibil la <http://www.bsec-organization.org/> Accesat la data de 24.02.2020

****Moscow Wants to Have It Both Ways on Montreux Convention*, The Jamestown Foundation, April 23, 2019 (online), <https://jamestown.org/program/moscow-wants-to-have-it-both-ways-on-montreux-convention/> Accesat la data de 16 Octombrie 2019;

****NATO Member States Military Strength – 2020*, Disponibil la <https://www.globalfirepower.com/countries-listing-nato-members.asp> Accesat la data de 15.05.2020;

****Nicaragua's US\$50b rival to Panama Canal 'going ahead slowly' as funding evaporates and Chinese investor keeps low profile*, în South China Morning Post, 22 februarie 2018. Disponibil la <https://www.scmp.com/news/world/americas/article/2134250/nicaraguas-us50b-rival-panama-canal-going-ahead-slowly-funding> Accesat la data de 14.01.2019;

****Over 70 percent of Istanbul residents against Erdoğan's canal project – survey*, Ahval News, 28 decembrie 2019 (online). Disponibil la <https://ahvalnews.com/kanal-istanbul/over-70-percent-istanbul-residents-against-erdogans-canal-project-survey> Accesat la data de 28.05.2020;

****Poland Began to Build a Canal Through the Baltic Spit*, Maritime Herald 19 februarie 2019 (online). Disponibil la: <http://www.maritimeherald.com/2019/poland-began-to-build-a-canal-through-the-baltic-spit/> Accesat la data de 02.07.2019;

****Poland: Warsaw Hopes to Increase Its Autonomy with a New Canal*, Stratfor, Septembrie 27, 2018, <https://worldview.stratfor.com/article/poland-warsaw-hopes-increase-its-autonomy-russia-new-canal> (Accesat Iulie 2, 2019);

****Poroshenko: Ukraine happy to join 'allied fleet' in Black Sea if created*, UNIAN Information Agency 21 Aprilie 2016 (online). Disponibil la: <https://www.unian.info/politics/1326318-poroshenko-ukraine-happy-to-join-allied-fleet-in-black-sea-if-created.html> Accesat la data de 15.05.2019;

****Proceedings: "Emerging Importance of Wider Black Sea Area Security"*, Global Studies Center, Sibiu, 2018;

****Profil Bayram Öztürk*. Disponibil la https://www.researchgate.net/profile/Bayram_Oztuerk Accesat la data de 10.06.2020;

****Remarks by President Trump and President Erdoğan of Turkey Before Bilateral Meeting - Osaka, Japan*, 29 iunie 2019 (online). Disponibil la: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-president-Erdoğan-turkey-bilateral-meeting-osaka-japan/> Accesat la data de 02.07.2019;

****Russia Says It Intercepted U.S., Swedish Spy Jets Over Baltic Sea*, The Moscow Times, 11 iunie, 2019 (online). Disponibil la <https://www.themoscowtimes.com/2019/06/11/russia-says-it-intercepted-us-swedish-spy-jets-over-baltic-sea-a65956> Accesat la data de 12.06.2019;

****Russia-Ukraine tensions rise after Kerch Strait ship capture*, 26 Noiembrie 2018 (online). Disponibil la: <https://www.bbc.com/news/world-europe-46340283> Accesat la data de 12.06.2019;

****Sea People*. Disponibil la <https://www.britannica.com/topic/Sea-People> Accesat la data de 10.01.2019;

*** *Marine sensors*. Disponibil la https://web.archive.org/web/20120915162319/http://www.dss.mil/counterintel/DSS_UNCLASS_2010/specialFocusArea/special.html Accesat la data de 11.05.2020;

****The Correlates of War Project*. Disponibil la <https://correlatesofwar.org/data-sets> Accesat la data de 28.04.2020;

****The eastern flank of NATO is the first line of the Alliance*, 2019 (online). Disponibil la: <https://www.gov.pl/web/national-defence/the-eastern-flank-of-nato-is-the-first-line-of-the-alliance> Accesat la data de 02.06.2019;

****The Three Seas Initiative: Central and Eastern Europe takes charge of its own destiny*, Visegrad Post, 28 August 2016 (online). Disponibil la: <https://visegradpost.com/en/2016/08/28/the-three-seas-initiative-central-and-eastern-europe-takes-charge-of-its-own-destiny/> Accesat la data de 22.05.2019;

****Times Higher Education - World University Rankings*, Disponibil la https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2020/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats Accesat la data de 10.06.2020;

****Trilaterală România-Turcia-Polonia* (online). Disponibil la: <https://www.mae.ro/node/48780> Accesat la data de 17.05.2019;

****Turkstream, Nord Stream 2 Vital for EU to Meet Growing Gas Demand - Gazprom*, Sputnik 3 Octombrie 2018 (online). Disponibil la: <https://sputniknews.com/europe/201810031068541255-nord-stream-2-gas-growing-demand/> Accesat la data de 05.06.2019;

****Why NATO's Growing Presence in Black Sea Won't Change the Strategic Balance*, Sputnik International, 1 Iunie 2016. Disponibil la: <https://sputniknews.com/military/201606011040598984-nato-black-sea-russia-strategic-balance-analysis/> Accesat la data de 03.06.2019;

****World Event/Interaction Survey (WEIS) Project*, Disponibil la <https://www.icpsr.umich.edu/web/ICPSR/studies/5211> Accesat la data de 28.04.2020;

III. Documente și legislație

****A general collection of treatys of peace and commerce, manifestos, declarations of war, and other public papers, from the End of the Reign of Queen Anne to the Year 1731*. Disponibil la <https://archive.org/details/generalcollectio00lond/page/n3/mode/2up> Accesat la data de 12.01.2020;

****Annotated Supplement to The Commander's Handbook on the Law of Naval Operations*, Newport, US Naval War College, 1997;

****Chronological lists of ratifications of, accessions and successions to the Convention and the related Agreements* în United Nations - Oceans & Law of the Sea, 3 aprilie 2018. Disponibil la https://www.un.org/Depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm Accesat la data de 19.01.2019;

****Circular dispatch of the Minister of Foreign Affairs of Russia A.M. Gorchakov to the representatives of Russia at the courts of powers that signed the Paris Treaty of 1856*. Disponibil la <http://doc.histrf.ru/19/tsirkulyarnaya-depesha-ministra-inostrannykh-del-rossii-a-m-gorchakova-k-predstavityam-rossii-pri/> Accesat la data de 14.01.2020;

****Constantinople Treaty between Russia and Turkey concluded, 1700*, Boris Yeltsin Presidential Library (online-A). Disponibil la <https://www.prlib.ru/en/history/619383> Accesat la data de 12.01.2020;

****Convention regarding the Regime of the Straits, with Annexes and Protocol. Signed at Montreux, Iulie 20th, 1936*, în Treaty Series CLXXHI, No. 4001-4032, 1936;

****Corfu Channel - United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Albania-*. Disponibil la <https://www.icj-cij.org/en/case/1> Accesat la data de 15.01.2020;

****Declarația Summitului de la București - 03.04.2008*, 2008 (online). Disponibil la: https://www.nato.int/cps/ua/natohq/official_texts_8443.htm Accesat la data de 06.03.2019;

****Declarația Summitului de la Varșovia - 09.07.2016*, 2016 (online). Disponibil la: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm Accesat la data de 06.03.2019;

****Documents Diplomatiques Français*, Ministère des Affaires Etrangères Bruxelles, 2006;

****Foreign Relations of the United States: Diplomatic Papers - 1934*, US Department of State, Washington, Government Printing Office, 1951;

****History and Legal Aspects of the Gibraltar Dispute*. Disponibil la <http://www.exteriores.gob.es/Portal/en/PoliticaExteriorCooperacion/Gibraltar/Paginas/Historia.aspx> Accesat la data de 14.01.2019;

****Joint Declaration of the Fourth Summit of the Three Seas Initiative*, 5-6 Iunie 2019 (online). Disponibil la: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/joint-declaration-of-the-fourth-summit-of-the-three-seas-initiative-ljubljana-5-6-Iunie-2019> Accesat la data de 10.06.2019;

****Joint Declaration of the Heads of State Bucharest 9 meeting in Warsaw*, 8 iunie 2018 (online). Disponibil la: <https://www.presidency.ro/en/media/press-releases/joint-declaration-of-the-heads-of-state-bucharest-9-meeting-warsaw-8-th-Iunie-2018> Accesat la data de 02.06.2019;

****Joint Declaration of the Third Summit of the Three Seas Initiative*, 17-18 Septembrie 2018b (online). Disponibil la: <http://three-seas.eu/wp-content/uploads/2018/09/BUCHAREST-SUMMIT-JOINT-DECLARATION.pdf> Accesat la data de 22.05.2019;

****Mudros Agreement: Armistice with Turkey (Octombrie 30, 1918)*, German History in Documents and Images. Disponibil la http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/sub_document.cfm?document_id=4012 Accesat la data de 16.01.2020;

****Our Mission*, în BSEC Organization (online), 2018. Disponibil la <http://www.bsec-organization.org/> Accesat la data de 24.02.2020;

****President Woodrow Wilson's 14 Points (1918)*, The Our Documents. Disponibil la https://www.ourdocuments.gov/doc_large_image.php?flash=false&doc=62 Accesat la data de 16.01.2020;

****Regulile privind traficul maritim pentru strâmtorile turcești și regiunea Marmara intrate în vigoare la 1 iulie 1994*. Disponibil la https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TUR_1994_Regulations.pdf Accesat la data de 24.01.2020;

****Regulile privind traficul maritim pentru strâmtorile turcești și regiunea Marmara intrate în vigoare la 8 Octombrie 1998*. Disponibil la <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.5.9811860.pdf> Accesat la data de 24.01.2020;

****Stalin Archive - The Potsdam Conference, 1945, Revolutionary Democracy*. Disponibil la <https://www.revolutionarydemocracy.org/Stalin/potsdam.htm>, Accesat la data de 20.01.2020;

****Strategia Națională de Apărare a României 2015-2019*, 2015 (online). Disponibil la http://www.presidency.ro/files/userfiles/National_Defense_Strategy_2015_-_2019.pdf Accesat la data de 25.04.2019;

****Strategia Națională de Apărare a țării pentru perioada 2020-2024*, 2020 (online). Disponibil la https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2020-06-4-24036061-0-stategia-nationala-aparare-2020-2024.pdf Accesat la data de 15.05.2020;

****The Berlin (Potsdam) Conference, Iulie 17-August 2, 1945 - Protocol of the Proceedings, August 1, 1945*, punctul XVI, Yale Law School (online). Disponibil la https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decade17.asp, Accesat la data de 21.01.2020;

****The Conference of Berlin - the Potsdam Conference of 1945*, US Department of State Washington, US Government Printing Office, 1960;

****The Second Summit of the 3 Seas Initiative - Joint Declaration*, 6-7 iulie 2017 (online). Disponibil la: <http://three-seas.eu/wp-content/uploads/2018/06/WARSAW.pdf> Accesat la data de 22.05.2019;

****The Soviet Union and the Problem of the Turkish Straits*, 24 ianuarie 1945. Disponibil la <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP08C01297R000500030010-5.pdf> Accesat la data de 19.01.2020;

****The Three Seas Initiative - Priority Interconnection Projects*, Septembrie 17-18, 2018, <http://three-seas.eu/wp-content/uploads/2018/09/list-of-priorityinterconnection-projects-2018.pdf> (Accesat Mai 22, 2019);

****The Treaty of Belgrade, 1739*, Boris Yeltsin Presidential Library (online-B). Disponibil la <https://www.prlib.ru/en/history/619583> Accesat la data de 12.01.2020;

****The Yalta Conference, 1945*, University of Wisconsin Digital Collections. Disponibil la <http://images.library.wisc.edu/FRUS/EFacs/1945/reference/frus.frus1945.i0012.pdf> Accesat la data de 20.01.2020;

****Treaty of Peace (Küçük Kaynarca), 1774*, National University of Singapore – Documents Archive (online). Disponibil la: http://www.fas.nus.edu.sg/hist/eia/documents_archive/kucuk-kaynarca.php Accesat la data de 12.01.2020;

****Treaty of Peace between Greece, Bulgaria, Montenegro, Serbia on the one part and Turkey on the other part. (London) Mai 17/30, 1913*, Central for Teaching Media on the Internet – ZUM. Disponibil la <http://www.zum.de/psm/div/tuerkei/mowat120.php> Accesat la data de 12.01.2020;

****Treaty Of Peace With Japan, 1951* (online). Disponibil la <https://china.usc.edu/treaty-peace-japan-1951> Accesat la data de 19.01.2020;

****United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 Decembrie 1982*, (online), https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm Accesat la data de 18.01.2020;

****Vienna Convention on the law of treaties (with annex). Concluded at Vienna on 23 Mai 1969, Treaty Series*, Organizația Națiunilor Unite, Vol. 1155 (18232);

IV. Materiale arhivistice

****Communication du Gouvernement turc*, Geneva, 11 aprilie, 1936, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor - Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 14;

****Conférence de Montreux - Liste révisée des Délégations représentées à la conférence*, Montreux, 29 iunie, 1936d, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor - Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 25;

****Conférence de Montreux - Nouvelle version établie le 4 juillet 1936 par la délégation du Royaume-Uni*, Montreux, 4 iulie, 1936e, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor-Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 27-28;

****Conférence de Montreux – Project de convention concernant le regime des detroits propose par le Gouvernement de la Republique Turque*; Montreux, 22 iunie, 1936c, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor - Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 18;

****Conférence de Montreux –Tableau comparative entre la nouvelle version du projet turc établi par la délégation du Royaume-Uni et le projet de convention propose par la délégation turque*, Montreux, 6 iulie, 1936f, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor - Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 29-30;

****Dare de seamă analitică asupra convențiunii privitoare la regimul strâmtorilor*, Montreux, 21 iulie 1936, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor - Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 42;

****Istoricul legăturilor militare româno-polone în perioada 1921-1939*, Secret (actualmente declassificat), AMAE, Dosar 71/Polonia/1941 - Lucrarea ‘Istoricul legăturilor militare româno-polone în perioada 1921-1939’, Nr. Doc. 65;

****Le regime des detroits*, Geneva, 22 iunie, 1936, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor - Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 1;

****Notă de răspuns a Guvernului român către Guvernul turc în chestiunea Strâmtorilor*, București, 29 aprilie 1936, în AMAE, Dosar Societatea Națiunilor/ Regimul strâmtorilor - Convenție semnată la Montreux/1936, Nr. Doc. 17;

****Telegramă către MAE*, No. 062967, 14 Ianuarie 1930, ‘Marceli Szarotta - Polonia și România’, AMAE, Dosar 71/Polonia/1926-1930: Relații cu România, Nr. Doc. 53;

****Telegramă către MAE*, No. 32586, 23 Iunie 1924, ‘Nicolae Iorga - Alianța Polono-Română’, AMAE, Dosar 71/Polonia/1920-1926: Relații cu România, Nr. Doc. 52;

****Telegramă către MAE*, No. 68537, 8 Decembrie, 1923, Personnel and Confidential, AMAE, Dosar 71/Polonia/1920-1926, No. 52: Relații cu România, Nr. Doc. 52;

****Telegramă cifrată către Ambasada României în Varșovia*, MAE, No. 15608, Martie 9, 1939, AMAE, Folder 71/Polonia/1939: Relații cu România, Nr. Doc. 60;

****Tratatul de garanție între România și Polonia*, 15 ianuarie, 1931, AMAE, Dosar 71/Polonia/1931-1933: Relații cu România, Nr. Doc. 54;